

KIYAMET KAÇ TÜR?

“Güneş

dürüldüğü zaman”

Meral ÜNSAL BAKICI
meral.bakici@trt.net.tr

“Kehanetler ve Kur'an'daki harflerden yola çıkarak yapılan hesaplamalar tamamen anlamsız.

Çünkü yanlış beklentiler yaratılıyor. Oysa bizim geleceğimiz ümit tarihi olmalı. İnsanın bilinçli olarak, iyilikle oluşturacağı bir gelecek olmalı. Yüz yıl önce yaşamış Nostradamus gibi birinin bizimle ve geleceğimizle ilgili söylediklerinin hiçbir anlamı olmamalı.”

Prof. Dr. Şaban Ali DÜZGÜN

Kiyamet konusundaki söylentiler bitmek bilmiyor. Kimileri Maya takvimine göre 2012'de kıyametin kopacağını söylüyor, kimileri ise, kıyametin şifresini çözdüğünü ve zamanını hesapladığını... Kıyamet nedir, var mıdır, varsa ne zaman kopacak? Sorular uzayıp gidiyor. Biz de, bu konuda en doğru bilgiyi yine bir bilim insanından edinebileceğimizi düşündük ve bir din bilimci ile görüştük. Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Kelam Anabilim Dalı Başkanı Prof. Dr. Şaban Ali Düzgün, kıyamet konusunu doğru yorumlayabilmemiz ve anlayabilmemiz için bize rehberlik etti.

Kıyamet kavramını kendisinden dinlediğimiz Prof. Düzgün, temelde iki tür kıyametten bahsetmenin mümkün olacağına değiniyor ve ekliyor: “Birincisi, kozmik kıyamet. Bu, yaşadığımız Güneş sisteminin çökmesi demek ve insanın müdahalesine bütünüyle kapalı bir alan. Kozmik düzen kendisi için takdir edilen/belirlenen zamanı yaşayacak sonra yerini başka bir âleme terk edecek. İkincisi ise, insanın müdahalesine açık olan kıyametler. Bu da bireysel, toplumsal ve çevresel düzlemlerde cereyan eder.”

İnsanın bilgisine ve müdahalesine kapalı kozmik kıyametin ne zaman kopacağına ilişkin yapılan tartışmalar ve tahminlerden ibaret. Bu konuda peygamberler dâhil kimseye bir bilgi verilmemiş. Kutsal metinlerin harflerine sayısal değerler biçerek, geleceği tahmin etmek, en azından, kutsal metnin yaşam felsefesine aykırı. Bu durumda insanın yapması

AA

gereken, kıyametin anını tespitte uğraşmaktan ziyade, bireysel, toplumsal ve çevresel kıyamet(ler)in işaretlerine odaklanarak bu kıyametlerin kopmasını engellemek. Örneğin kıyametin kopuş anını anlattığı söylenen Kâria suresindeki kâria teriminin 'önlenebilir büyük patlama ve bunun yarattığı gürültü' anlamına geliyor. Bunu dikkate aldığımızda, gelecekte yaşanması mukadder büyük kıyametten önce, insanların bilinçli ve sorumlu varlıklar olarak, gündelik kıyametleri önlemede üzerlerine düşeni yapıp yapmadıklarına dair bir sorgulamaya ivedilikle başlamaları gerekiyor.

Sembollere yakından bakmak

Kur'an'ın dili çeşitli sembollerle donatılmış. Bu dili bize ilk görünen haliyle aldığımızda, konuyla ilgili ayetlerin kozmik, büyük bir kıyametin habercisi olduğunu ilk etapta fark ediyoruz. Oysa daha yakından bakıldığında, bireysel, toplumsal, kozmik kıyametlerden bahsettiğini anlıyoruz. Kur'an'ın Tekvir suresinde "güneş dürüldüğü zaman" dediğini, ancak bunun fizikçiler tarafından da dile getirildiğini belirten Düzgün, bizim dikkatimizin bu yok oluşa çekilmesinin asıl sebebini bazı sorumluluklarımızı duyarlılık oluşturmak olarak yorumluyor ve Kur'an

"Kıyametin işaretleri küçük ve büyük işaretler diye ikiye ayrılır. Küçük işaretler: Ahlaki çöküş bu alametlerden sayılmış; onur, saygı, sevgi, şefkat, edep, hayâ, bilgi, cömertlik, ahde vefa, doğruluk, dostluk gibi üstün özelliklerin yok olması gibi. Kıyametten önce ortaya çıkacak büyük işaretlerden bazıları ise şöyle sıralanmakta; salgın hastalıkların yayılması ve buna bağlı olarak ölümlerin yaygınlaşması, bilginin ve bilginlerin azalması."

Kıyametin İnsan Unsuru (Ye'cüc-Me'cüc ve Deccal)

Prof. Düzgün Kıyametin büyük işaretleri olarak anılan unsurları ise şu şekilde açıklıyor:

“Ye'cüc ve Me'cüc Kur'anda geçmektedir. (Kehf 18: 92-98 ve Enbiya 21: 96-97.) Milletleri huzursuz eden, yakıcı, yıkıcı ve çapulcu milletleri tanımlayan bir terim. Bu terimler belirli bir millettten ziyade bu niteliklere sahip olan her ulus için potansiyel tanımlayıcı. Bu milletler dünyayı felakete sürükleyen, kendi dışındaki ulusları köleleştirme peşinde koşan milletler... Bunlara karşı geliştirilecek toplu bilinç, dünyanın kıyametinin kopuşunu (bozulmasını) engelleyecek.

Deccal terimi, Kur'an'da değil bazı hadislerde geçmekte. Kök anlamı olarak örtmek, yalan söylemek ve aldatmak anlamına gelen kelime bu nitelikleriyle bütün kötülükler kaynağı eden insanlar için kullanılır. Bu da özel olarak bir insanı göstermekten ziyade, bu özelliklere sahip insan türüne işaret eder.

Deccal'i çok yakın bir tehlike olarak tanımlayan Hz. Peygamber çok canlı bir dramatizasyonda bulunmuş. Deccal tanımlamasıyla sahteyi gerçek, gerçeği sahte gibi gösterecek insanlara karşı inananları uyarmaya çalışmış.

Hem Ye'cüc ve Me'cüc (Tevratın ifadesiyle Gog ve Magog) hem de Deccal ifadeleri, kıyametin (yaşanacak her türlü toplumsal bozulmanın ve fesadın) insan unsuruna dikkat çekmekte. Bozulmayı tetikleyen ve Tanrı'yı kıyamete zorlayan bu insan unsuru Kur'an'da, yaratılışı bozanlar, ekini ve ürünleri değiştirenler olarak şu şekilde resmedilmekte:

'Allah, şeytana (insanın bozguncu tarafına) lanet etmişti. O da demişti ki: And olsun ki kullarından bir kısmını ayartacağım; onlardan kendime pay alacağım. Onları yoldan çıkaracağım ve onları ütopyalar peşinde koşturacağım. Onlara emredeceğim de, hayvanların kulaklarını yaracaklar ve senin yaratma tarzını değişikliğe uğratacaklar.' (Nisa 4: 118-119)

Allah, şeytanın (şeytanın misyonunu üstlenmiş insanın), insanı aldatıp teşvik ederek, yaratma usullerini değiştireceğini ve ilahi kudreti taklit ederek, eşyanın genetiğiyle (temel kodlarıyla; kaderiyle) oynayıp onları bozacağı uyarısında bulunmakta.”

ayetlerinin vurgularının ahlaki bir temelde anlaşılması gerektiğini söylüyor. “Büyük kıyamete yapılan vurgunun bizlerde yarattığı sorumluluk bilinci ve ahlaki davranış refleksi, kendi bireysel, toplumsal ve çevresel kıyametlerimizin kopuşunu geciktirecek.” diye de ekliyor.

Prof. Dr. Şaban Ali Düzgün'e göre, kehanetler ve Kur'an'daki harflerden yola çıkarak yapılan hesaplamalar tamamen anlamsız. Çünkü yanlış beklentiler yaratılıyor. Oysa bizim geleceğimiz ümit tarihi olmalı. İnsanın bilinçli olarak, iyilikle oluşturacağı bir gelecek olmalı. Yüzyıl önce yaşamış Nostradamus gibi birinin bizimle ve geleceğimizle ilgili söylediklerinin hiçbir anlamı olmamalı. İncil, Tevrat ya da Kur'an gibi kutsal kitapların bu harf değerlendirmelerine alet edilmesi doğru değil. Bu kitapların ana gayesi, hitap ettikleri her bir bireye verdikleri hidayet yani kendi geleceğini belirleme yetisi ile kendi gelecek tarihlerini yaşanabilir bir yaşam alanına çevirmeye çalışmak. Eskiden birilerinin kehanetleriyle bizim için karaladıkları bir tarihin mahkûmları olmak değil.

Fotoğraflar: AFP

Kıyametin saati

Kıyametin zamanına dair ipuçlarının, bizim ilk olarak algıladığımızdan çok daha derin tahlilleri gerektirdiğini bir kez daha vurgulayan Düzgün'e göre, büyük kıyamet uzak, bir toplumun yaşayacağı kaos ve alt-üst oluşlar ise yakın tehdit.

Kur'an, kıyamet anlamında saat terimini de kullanıyor. Her bir peygamber ümmetine 'saat'ten haber veriyor. Bu saat, o toplumun kıyameti, alt-üst oluşu, eskinin yerine yenisinin gelişidir. Saati en temelde insanı ilgilendiren üç olay olarak tanımlamak mümkün: Birincisi, kendi ölümü. İkincisi içinde bulunduğu toplumun ölümü, ki bu kendi ölümünü de kapsar. Üçüncüsü de en büyük saat, yani insanın bütün yaptıklarından sorguya çekileceği 'Büyük Duruşma' günü. Kıyamet suresinin edebi bir üslupla anlattığı bu gün, yeryüzünün ağırladığı bütün insanların toplu duruşmasına ev sahipliği yapacak; her sanık kendisine tanıklık edecek ve Allah'ın adaleti gereği, herkes yaptığı için karşılığını alacak. Kıyametin alameti olarak sayılan hususlara bakılınca, bunların sosyal yozlaşmaya, ahlaki çöküntüye dikkat çektiği ve bu gibi olayların yaygınlık kazanmasının uzun vadede koparacağı bireysel ve toplumsal kıyametler konusunda insanları uyardığı görülüyor.

Bu işaretlerin doğru okunması, her an (saat) farklı bir boyutta yaşadığımız kıyametlerin ortaya çıkmasını engelleyecek. Mesela, 30 bin kişinin öldüğü deprem, Hiroşima, Nagazaki'ye atom bombası atılması veya salgın hastalıklar saattir.

Kıyametin çevre unsuru (Dâbbetü'l-Arz)

Dabbe terimi Kur'an'da 14 yerde tekil, 4 yerde çoğul (devvâb) olarak canlı yahut canlılık belirtisi anlamında kullanılıyor: "Allah her dabbe'yi (canlı) sudan yaratmıştır." (Nur 45.), "Yeryüzündeki her dabbenin rızıkı Allah'tandır." (Hud 11: 6), "Yeryüzündeki ve gökyüzündeki her türlü dabbe (canlı) Allah'a secde eder ve onlar kibirlenmezler." (Nahl 16: 49), "Sözün gerçekleşme zamanı yaklaşıncaya onlara yeryüzünden bir dabbe çıkarırız ve insanların bizim ayetlerimize inanmadıklarını söyler" (Neml 27: 82). Özellikle son ayetle ilgili yorumlarda akla ziyan noktalara varılıp ve yerden bir canlının çıkıp konuşacağı gibi kurgulara gidiliyor. Halbuki dâbbe yerden çıkacak olan bir canlıyı değil, yeryüzündeki bütün tabiat olaylarını (yeryüzünün konuşma tarzlarını) karşılıyor. Buna yeryüzünün hareket ederek bir canlı gibi konuşması (deprem) da dâhil. Bu ayette yer ve yeryüzü arasında bir ayırım yapılmadığı için yanlış yorumlara gidilebiliyor. Konuşma ifadesi Arapçada kelimelerle karşılanır. Kelimeler etimolojik olarak yaralamak ve incitmek demek. Yerin konuşarak insanların Allah'ın ayetlerini dikkate almadıklarını, inkâr ettiklerini söylemesi, onları zarara uğratan bir harekete sebep olması anlamı taşıyor. Yeryüzünün konuşmasını insanın konuşması gibi anlamak gerekmez şüphesiz. İnsanın konuşması kelimelerle, yeryüzünün konuşması depremlerle, heyelanlarla, yanardağ patlamalarıyla, kasırgalarla oluyor.

AA

Küçük ve büyük işaretler

Prof. Düzgün, hadislerde genelde “eşrâtu's-sâat” diye geçen ifadenin, kıyametin işaretleri olarak yorumlandığını ama bilginlerin büyük bir kısmının bunu gelecek büyük kıyamete değil, bir toplumdaki bozulmaya bağlı musibet ve olaylar olarak yorumlamayı tercih ettiklerini belirtiyor.

Gelecek büyük kozmik kıyameti/dünyanın sonunu bir tarafa bırakacak olursak, en azından üç tür kıyametten bahsetmenin olası görüldüğünü sözlerine ekliyor: Bireysel, toplumsal ve kozmik/çevresel kıyamet. Bu üç alandaki kıyametin kopmasının da bazı işaretlerinin olmasının doğallığına değiniyor. Kıyametin işaretlerinin küçük ve büyük işaretler diye ayrıldığını dikkate aldığımızda şöyle bir çerçeveye karşılaştığımızı anlatıyor:

“Kıyametin küçük işaretleri: Ahlaki çöküş bu alametlerden sayılmış; onur, saygı, sevgi, şefkat, edep, hayâ, bilgi, cömertlik, ahde vefa, doğruluk, dostluk gibi üstün özelliklerin yok olması gibi.

Kıyametin büyük işaretleri: Kıyametten önce ortaya çıkacak büyük işaretlerden bazıları ise şöyle sıralanmakta; salgın hastalıkların yayılması ve buna bağlı olarak ölümlerin yaygınlaşması, bilginin ve bilginlerin azalması.” ❖

Prof. Dr. Şaban Ali DÜZGÜN

Kıyametin kopuşu

Prof. Düzgün, bazı ayetlerde kıyamet günü insanların “kaçacak yer var mı” diye soracaklarına değinildiğini söylüyor ve günümüzde yaşananlarla bir paralellik kuruyor. Şu an soluduğumuz havanın, evimizde yediğimiz gıdanın ve yaşadığımız tüm olayların bizde bir anlamda kaçacak yer ihtiyacı hissettirdiğinin altını çiziyor. Bu konuda düşünmek ise yine bizlere düşüyor. Ne dersiniz!